

גליון מס': 17 | פרשת תולדות | ה' כסלו תשפ"א

בריתי שלום
מאת מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
חכם שלום הכהן שליט"א
נשיא מועצת חכמי התורה

אדם העוסק בתורה קרבתו לקב"ה כבן

שמעתי פעם ממורינו ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל על לשון התנא באבות (ספ"ה) הוי **עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי וכו'**, שלכאורה יש להתבונן לשם מה הוצרך התנא להביא דוגמאות מהחיות, וכי איננו יודעים מהי גבורה, מהי עזות? אלא הביאור בזה, שהתנא בא ללמדנו שהאדם צריך לקנות מדות אלו, שיהיו אצלו בטבע לעבודת ה', כשם שהנמר זהו טבעו ואינו צריך בכל פעם להחליט מחדש להיות עז, כך האדם צריך להרגיל עצמו בעבודת ה' במידות אלו, עד שיהיו קנויים אצלו בקניין גמור, שיהפכו להיות ממהותו הפנימית, זוהי השלימות של האדם עכ"ל. ועל פי החילוק המהותי שיש בין היהודי לגוי, ביארתי פעם מה שאמרו רבותינו (הוריות ג.) יקרה היא מפנינים - מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, והיינו שכהן גדול זהו השיא שבבני ישראל, ומכל מקום הלומד תורה חשוב הוא ממנו. ומאידך לגבי גוי, מצינו בגמרא (ע"ז ג.) שאמרו שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, וכתבו שם התוס' (ד"ה הרי הוא) שדווקא ישראל שעוסק בתורה גדול הוא יותר מכהן גדול, אך הגוי שעוסק בתורה אינו אלא ככהן גדול. ויש להתבונן מה הענין בזה, שלכאורה אם לומד תורה חשוב יותר מכהן גדול וכמו שדרשו את הפסוק 'יקרה היא מפנינים', אם כן אף הגוי יותר חשוב?

אלא הביאור לפי מש"כ הגאון ר' חיים מוולוז'ין זצ"ל בספרו רוח חיים (פ"ב מ"א) שאדם העוסק בתורה קרבתו להקב"ה כבן, ואילו בשאר קיום המצוות הוא כעבד, וכמו שאנו אומרים בתפילה 'השיבנו אבינו לתורתך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך' עכ"ל. והיינו שיש בעבודת ה' שני חלקים, יש את חלק העבודת של היהודי בקיום המצוות, ויש את לימוד התורה שבזה האדם חשוב כבן, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (גדה ע: וע"ע שמו"ר מא ג) עה"פ: "כי ה' יתן חכמה מפיו", משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו, וברש"י שם כך חכמה שהיא לאוהביו של מקום, נתנה להם מפיו ולא מאוצר אחר.

ולכך דוקא היהודי שכאשר הוא יושב ועוסק בתורה חשוב כבן, הוא חשוב יותר מכה"ג ששייך לחלק העבודה, ואינו אלא כעבד, אבל גוי שיושב ועסק בתורה אינו מקבל חשיבות של בן, ולכל היותר הריהו כעבד, ולכך אמרה הגמרא שהוא ככהן גדול.

קראנו כמה דברים ברוממותה של התורה, ואמנם אלו דברים גבוהים, אבל כאשר האדם נותן לבו לכך בשעה שיושב ועוסק בתורה, זה נותן לו כח להתגבר על היצר שרוצה להסיתו לדברים קטנים, אדם שיודע שהוא נמצא במרכבת המלך היאך יעזוב אותה בשביל לשחק עם זאטוטי הרחוב?! ה' יתברך יעזרנו לעסוק בתורה תמיד מתוך דבקות בו יתברך, ונזכה לחיי עולם נטע בתוכנו, אמן כ"ל.

לפי סדר החיים	הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א:	16:19	17:10	17:42
י-ם:	16:23	17:13	17:47

משיב כהלכה

מאת מורינו הרב מאור כהן שליט"א

צעניף של אשה אם מותר לאיש ללבושם מפני הקור

שאלה: הייתי צריך לצאת מהבית ובוהץ היה גשום וקר, ולא מצאתי את הצעיף שלי, האם מותר לי להתעטף בצעיף של אשתי שכל כוונתי רק להינצל מהקור, או שמא יש איסור בדבר. ומה יהיה הדין ללבוש סוודר או מעיל של אשתי?

לא ילבש גבר שמלת אשה

תשובה: בתורה נאמר (דברים כב, ה): "לא יהיה כלי גבר על אשה, ולא ילבש גבר שמלת אשה". וטעם הדבר, כי דרך פריצות הוא שאיש לובש בגדי אשה ויבואו להתערב נשים בגברים ויבואו לידי ניאוף וזימה, ועוד אמרו בטעם מצוה זו כדי להרחיק כל ענין עבודה זרה שדרכן של עובדי עבודה זרה היה בכך [עיין במדרש דברים רבה (בובר כב, ה) 'לא ילבש גבר שמלת אשה' והוא יכנס במקום הנשים לזנות. וכ"כ רש"י על התורה (שם): שלא ילך וישב בין הנשים. וכ"כ האבן עזרא (שם): זכר שלא נתמלא זקנו יתערב עם הנשים וינאף הוא והן ואיננו יודע. וכ"כ הרמב"ם (סה"מ לאוין טל, מ) שפעמים תיעשה לעורר הטבע לזימה, כמו שמפורסם אצל הזונים, ופעמים ייעשה למינים מעבודת עבודה זרה. ועיין שהביא ב' טעמים אלו בספר החינוך (מצוה תקמב)].

אסור לגבר ללבוש בגדים המיוחדים לנשים ודין צעיף

ואיסור 'לא ילבש' הוא כשלוש גבר מלבוש המיוחד לאשה וכן להיפך, והכל לפי מנהג המקום [רמב"ם (פ"ב מהל' ע"ז ה"י) ושולחן ערוך (סימן קפב ס"ה)]. ולכן כל בגד כגון חולצה, סוודר, מעיל, וכן תכשיט כגון טבעת, עגיל, שרשרת וכד' המיוחדת לאשה, אסור לגבר ללבושו. והוא הדין לענין צעיף שכתב הסמ"ג (לא תעשה ס) שלא ילבש מלבושים המיוחדים לנשים, כגון 'צעניף' וקיינשא וכיצא בו לשבת בין הנשים לניאוף, וכן אשה לשבת בין האנשים. [והובא בבית יוסף שם]. הרי שגם צעיף המיוחד לנשים אסור לגבר להתעטף בו, וכן אסור לאשה להתעטף בצעיף המיוחד לגבר.

הלבוש כדי להנצל מהקור

אולם כתבו הפוסקים שכל איסור 'לא ילבש' הוא דווקא באופן שמתכוון להתקטף בקישוטי נשים, אבל אם אינו מתכוון להתקטף אלא להגן מפני הקור או החום מותר [כן כתב הבית חדש (סי' קפב) והוכיח כן מפירושו התוספות בניזיר (נט). שאם אינו מתכוין לנוי אלא להנצל מצער אינו עובר על המשך בעמ' הבא -

לרפואת יוסף בן רובינה הי"ו

להצלחה ברוחניות ובגשמיות יצחק ואלי אשכנזי הי"ו

חיה שאיבדה את אדם הראשון שהיה חלתו של עולם שנברא בערב שבת. ולפיכך נמסרה מצות חלה לאשה דוקא בערב שבת. [משנב"ב ס"ו. ומטעם זה כתב הגר"ן קרליץ בחוט שני (ח"א פ"ב) שאין ללוש בליל ישישי, אלא דוקא ביום ישישי שאז אבדה חלתו של עולם, אולם לפי טעם של כבוד השבת מועיל ללוש אף בליל ישישי] ועוד טעם מציינו והוא כדי שיהיו החלות טריות וחמות כדוגמת לחם הפנים שנאפה בערב שבת וכתוב בו (שמואל א, כא, ז) 'חם ביום הלחן' (סידור היעב"ץ (סדר ערב שבת) ולקוטי מהרי"ח].

ומציינו עד כה ג' טעמים למנהג שנהגו נשים צדקניות ללוש ולאפות חלות לכבודה של שבת א: **כבוד השבת. ב: כדי לקיים מצות 'הפרשת חלה' ולתקן חטא חיה שאיבדה חלתו של עולם בערב שבת. ג: כדוגמת לחם הפנים.**

כיום שיש מאפיות אם יש ענין לאפות חלות לשבת

ויש לדון בזמננו שישנם מאפיות לרוב ואופים חלות טעימות משובחות ומיוחדות לכבודה של שבת, האם יש מקום למנהג זה, הביאור הלכה (שם) קרא תגר על זה שבעונותינו הרבים התחילו איזה נשים להשביט המנהג ולוקחים מן האופה, 'מוקטינים בזה כבוד השבת'. וכן מבואר לפי הטעם השני שהוא כדי לתקן את חטא חיה, שגם בזמן הזה יש ענין להמשיך במנהג.

אולם האור לציון (פרק מז, ב) אחר שהביא דברי הביאור הלכה כתב, שזה דוקא בזמננו שהיו אופים במאפיה לחם לשבת כמו ביום חול, אבל בזמננו שאופים במאפיות חלות מיוחדות לשבת, והן מעולות בטיבן ובטעמן, אין זה מחסר מכבוד השבת, ואין צריך לאפות חלות בבית.

[וגם הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"א פ"א הע' 30) כתב, שהמתענג מחלה של האופה יותר מאשר חלה ביתית, רשאי ליקח חלה מהאופה, ואינו מחסר בכך כבוד שבת, כיון שיסוד המנהג ללוש חלות לשבת הוא משום 'עונג שבת'. ובש"ת משנת יוסף (ח"ה ס"ג) גם כן היקל, בפרט כשיש ריבוי מלאכה, ובימות החורף הקצרים. הוב"ד בפסק"ת ש"ת (אות יא)].

והבש"ת משנה הלכות (חט"ו ס"י צה) התרעם על דברי האור לציון שהיקל בזה, וטעמו שהרי אין הטעם של כבוד שבת אם החלות טעימות וכד', אלא כבוד השבת הוא מה שאופים בבית ומכבדים את השבת [וכמו שאמר בקידושין (מב), אמר רב יוסף מצווה בו יותר מבשלוחו, רב ספרא מחרין רישא, רבא מלח שיבוסא. וביאר רש"י: שכשעוסק במצוות מקבל שכר יותר. וזה שאומר, שאותן נשים שאינן אופות לכבוד שבת ואינן מטריחות לכבוד השבת חסר בכיבוד השבת אפילו תקנה חלות כצפיה בדבש, חסר הלישה והאפיה והוא העשייה בגופה וזה כבוד השבת, וזה פשוט מאוד וצדקו דברי המשנה ברורה].

וגם מרן הראש"ל הגר"י יוסף שליט"א בספרו ילקוט יוסף (שבת כרך א עמ' פג מהד' תשע"א) העיר לנכון, שלפי הטעם שהיא גרמה מיתה לחלתו של עולם, גם בזמן הזה יש מצווה.

ולענין הלכה: בכלל מצות כבוד ועונג שבת הוא שכל אשה שיש באפשרותה תלוש עיסה ותאפה חלות לכבוד שבת, ודין זה שייך גם בזמננו שישנם מאפיות האופות חלות מיוחדות לכבוד שבת, שבה שמטריחה עצמה, לשה, מפרישה חלה, ואופה, מכבדת את השבת. אולם כיום אין הכל רגילים בזה. ועל כל פנים יש לשים לב ביותר שלא יבוא מצוה זו על חשבון הילדים ושולח בית, ובפרט כשיש ריבוי מלאכה, ובימות החורף הקצרים.

נקטו לאסור משני טעמים המובאים בתוספות (חולין ק"ב): א: משום שהכלים נוגעים זה בזה, ויפלט מזה לזה שלא באמצעות מים, ודבר זה נחשב טעם שני באיסור. ב: לפי שבזמן שהטעם השני של הבשר ושל החלב נכנסו במים, מיד הם נפגשים קודם שהוקלשו, ונאסרו המים, וחוזרים ואוסרים את הכלים. וכן מובא בר"ן הטעם השני של תוספות. וכ"כ הש"ך (סק"ב) ה"ט"ז (סק"ח) ו"ש"א. **וגם לשיטת הרמ"א, יש להקל באופן שעברה לינת לילה על אחד מהכלים בלא שהשתמשו בו, שבה יש להקל ולהחשיבו כאינו בן יומו אף שלא עברו עליו 24 שעות (חכמת אדם כלל מח, ד) או כשיש ספק על אחד מהכלים אם הוא בן יומו שיש להקל (עי' פרי מגדים סי' צה מ"ז ד), וכ"פ בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' נז)].** **וגם לדעת מרן השולחן ערוך יש אומרים שאין היתר זה כי אם בדיעבד, אבל לכתחילה אסור לעשות כן [ש"ך (סק"ט), וכמו שכתב מרן השו"ע (באור סימן תנב ס"ה) בשם הרשב"א: יש לזהר מלהגעיל כלי הבשר וכלי החלב ביחד, אלא אם כן אחד מהם בן יומו. הרי שאם שני הכלים בני יומו יש לזהר לכתחילה לעשות כן, ורק בדיעבד מותר. ודין זה שונה מנ"ט בר נ"ט דהיתרא וכגון שבישל מאכל פרווה בסיר בשרי בן יומו, שמוותר לאכלו עם דברי חלב, ויש המתירים לעשות כן לכתחילה, והכי נקטינן כנודע, ובטעם הדבר שהחמירו בזה יותר ביארו הפרי חדש (י"ד צה סק"א. ובאור"ח תנב סק"ב) והגר"א (שם תנב ס"ב) משום שכאן לכתחילה חש השו"ע לסברת החולקים (ספר התרומה ודעימיה הנז' ברמ"א), שאין נקרא נ"ט בר נ"ט דהיתרא, לפי שמתערבים בזמן אחד שני הטעמים של הבשר והחלב. ועיין עוד בבית יוסף שם. ועיין יביע אומר (חלק י"ד סי' ד) בכענין זה לענין מדיח כלים ושם דיבר שיש גטל"פ].**

הלכה: מי שבישל בסיר קציצות בשר, ואחר שניקהו היטב בישראל בו באותו יום פסטה [או שאר מאכל פרווה], ועירב בטעות הפסטה עם כלי [כף או מצקת] חלבי בן יומו, הפסטה מותרת באכילה, וגם הכלים [הסיר והכף] מותרים ואינם צריכים הגעלה.

אפיית חלות לכבוד שבת

שאלה: אני נוהגת ללוש עיסה להפריש חלה ולאפות חלות ביום ישישי לכבוד שבת, ואמר לי שכיום כיון שאופים במאפיות חלות טריות טעימות ומיוחדות בטיבן לכבוד שבת, אין עניין למצוה זו, האם זה נכון?

מקורות וטעמים למנהג אפיית חלות לכבוד שבת

תשובה: בירושלמי (פ"ד מגילה ה"א) מבואר, ש#עזרא הסופר התקין שיהיו אופים פת בערבי שבתות, כדי שתהיה פרוסה מצויה לעניים. **וכן כתב בספר האגודה (פ"ז דב"ק סי' קב) שתהא אשה שמכמת ואופה בכל ערב שבת** [וכ"כ בשבולי הלקט (ס"ס נה), ובאוצר הגאונים (ב"ק סי' קסא), ועיין ברא"ש (פ"ב ביצה י"ב), ובפ"י רבינו יונתן מלונגל (ב"ק פב), וכ"כ הדרכי

משה (סי' תרג) ע"ש]. **וכן כתב הרמ"א (סימן רמב ס"א):** נוהגים ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויום טוב והוא מכבוד שבת ויום טוב, ואין לשנות. והביאור הלכה (שם ד"ה והוא) הביא לזה רמז מהתורה בכתוב 'והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו', וסמוך לו נאמר 'את אשר תאפו אפו', משמע שיש לאפות בערב שבת להכין לשבת. וגם בזמן הגמרא היה מנהג קבוע לזה [וכמ"ש המגן אברהם רמב ס"ק ד].

ובטעם הדבר למדו ממה שכתוב בירושלמי (פ"ב שבת ה"ג), שאדם הראשון חלה טהורה של עולם היה, וחווה גרמה לו לאכול מעץ הדעת, וגרמה לו מיתה, ומזה נתנו טעם למה שנהגו ללוש שיעור של הפרשת חלה בערב שבת, והוא כדי לקיים מצות 'הפרשת חלה' לתקן חטא

איסור 'לא ילבש'. ולכן מותר להסתכל במראה בעת שמסתפר כדי שלא יחבול בעצמו. וכן דעת ה"ח"ז (שם סק"ד) שדוקא דרך עידי וקישוט אסור, אבל אם עושה כן להגן מפני החמה או הצנה או הגשמים מותר. והביאו הרב בית לחם יהודה (שם) וכן משמעות הש"ך (סק"ז). ואף שיש חולקים הסוברים שגם כשמכוון להינצל מהקור אסור, ואדרבה בספר יד הקטנה (דף רעט ע"ב) האריך לדחות דברי המתירים דאף דקיימא לן 'דבר שאינו מתכוון מותר', זה דוקא כשעושה פעולה המותרת וממילא בלא כוונה יתכן שנעשית מלאכה, כגון המהלך ע"ג עשבים בשבת שההליכה מותרת, אלא שיש חשש שיתלוש עשבים דרך הילוכו (כנז' בעירונין ק: ורמב"ם פ"א שבת ה"ה) אבל איש הלושב בגדי אשה עצם מעשה הלבישה אסור, אפילו שאינו מתכוון להתדמות לאשה, ועוד אמרין מודה ר' שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות', ולכן כתב שאין להקל ולסמוך ע"ד הב"ח וה"ט"ז. אולם כבר כתבו בשו"ת מהר"ם שיק (חיד"ו סי' קעג) ובשו"ת ערוגת הבושם (י"ד קלח, ד) ליישב, כיון שהפסוק של 'לא ילבש' סיים 'כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה', מוכח שכשלושם מפני הצנה והגשמים לא נאסר. וכבר האריך בכל זה ועוד מרן זיע"א בשו"ת יביע אומר (חלק ו י"ד סי' יד אות ג-ה) עיין שם, ונראה שתפס להקל].

הלכה: יש להקל בשעת הדחק לאיש ללבוש סוודר או מעיל גשם או צעיף המיוחד לנשים, כאשר מכוון בזה להינצל מהקור או מהגשמים [וכדעת הב"ח ה"ט"ז ו"ש"א. וכן כתב בשו"ת שורג המאיר (חלק ז סי' קכד) וכעין זה כתב בשו"ת מנחת יצחק (וי"ס ח"ב סי' קח), וכ"כ בשו"ת אשמח בהשם (חירי ח"א י"ד סי' קלו) שהרוצה להשכים לבית הכנסת בימות הקור ואין לו סוודר בבית כי אם הסוודר של אשתו, מותר לו ללבושו. וכן העלה ידידי הרה"ג ר' מנחם גיאת שליט"א בספר לבוש מלכות (פ"א ה"ט"ז)].

הכניס כף חלבית לתוך תבשיל פרווה

שהתבשל בסיר בשרי

שאלה: בישלתי פסטה בסיר בשרי בן יומו [כלומר שבישלתי באותו יום בסיר זה קציצות בשר וכד'] וערבתי את הפסטה בכף (מצקת) חלבית בת יומה, מה דין המאכל, ומה דין הכלים?

תשובה: מרן השולחן ערוך (סימן צה ס"ג) כתב: קערות של בשר שהודחו ביורה חלבית שהיד סולדת בהן, אפילו שניהם בני יומן, מותר, משום דהוי ליה נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא, והוא שייאמר ברי לי שלא היה שם שומן דבוק בהם. [וכן דעת הטור בשם אביו הרא"ש (חולין פ"ח סי' כט), וכ"כ הר"ן (שם) בשם הרמב"ן והרשב"א]. **והרמ"א כתב: ויש אוסרים** [כן דעת הטור בשם ספר התרומה, הסמ"ג, הסמ"ק, שערי דורא, התוס', המרדכי, הר"ן הגמ"י, פסקי מהר"א, או"ה, ועוד. ואפילו אין שומן דבוק בהן].

ולמדנו מדין זה, מי שתחב כלי [כף או מצקת וכד'] חלבי בן יומו לתוך מים או תבשיל פרווה המתבשלים בסיר בשרי בן יומו, או להיפך, **לדעת הספרדים ההולכים בשיטת מרן השולחן ערוך**, גם האוכל וגם הכלים מותרים, מהטעם שנחשב 'נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא', כלומר, שהבשר שבישל בסיר נתן טעם בסיר, ומיד שבישל בו תבשיל פרווה אינו נחשב שפלט לתבשיל הפרווה טעם בשר ממש אלא כ'טעם שני', וכן הוא הדין בכף החלבית, שהכף קבלה טעם חלב וכשתחב הכף בתבשיל הפרווה, לא פלט אלא טעם שני, ולכן מותר, והוא ששני הכלים [הכף והסיר] היו נקיים ללא שמנונית הבשר או החלב. **אולם לדעת האשכנזים היוצאים ביד רמ"א** הכלים נאסרו [ואף שתבשיל פרווה שנתבשל בכלי בשרי או חלבי נחשב לנ"ט בר נ"ט שמוותר לשיטתם עכ"פ בדיעבד (כנז' בס"י צה ס"ב), מכל מקום בנידון שלנו

לעילוי נשמת
רות חסן בת זהבה ע"ה
דניאל בן לאה אשרף ז"ל

להצלחה ברוחניות ובגשמיות
יונתן זנטלי כחלון וילדיהם הי"ו

להצלחה
מיכל שרון ובנה רועי הי"ו

הזרני דרכך
תשובות בהלכה מאת מרן פוסק הדור
הראש"ל הגאון הגדול **רבי יצחק יוסף שליט"א**

האם מותר למלאות טופס לוטו של מפעל הפיס

בס"ד, ג' סיון תש"פ, 2-1089-פ'

לכבוד

היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה, כש"ת ה"ה שליט"א
שלום רב,

אודות מה ששאל אם מותר למלא טופס לוטו של מפעל הפיס, הנה ידוע בשער בת רבים דעתו של מרן אמו"ר צוק"ל במשך כל השנים, לאסור קניית כרטיסים של מפעל הפיס, מטעם שיש בזה חשש איסור גזל, משום דאסמכתא לא קניא, וכן כתב בספרו שו"ת יביע אומר ח"ז אליבא דדעת מרן הש"ע.

והן אמת שבשנים האחרונות הגיעו כמה אברכים לפני מרן זיע"א, ואמרו לו שמפעל הפיס מחלק כסף גם לבתי חולים למוסדות חסד וכדו', ואז טענו שמי שקונה כרטיס פיס אפילו שיועד שהסכום ילכוד הוא קלוש, מסכים ליתן כספו במתנה לגמרי, שאם לא יזכה בפרס הרי יהיה זה לצדקה. ומטעם זה מרן צוק"ל הראה פנים למקילין בזה, דלא דמי למשחק בקוביא שאמרו חז"ל דאסמכתא לא קניא, כיון דיש לומר שהאנשים נותנים את הכסף בלב שלם, שהרי הם יודעים שבחלק מהכספים משתמשים לצרכי צדקה. ואין זה שייך דוקא לאנשים שומרי תורה ומצוות, דכל אדם שקונה כרטיסים אלו גמר ומקנה בלב שלם, כיון שיועד שגם אם לא יזכה ישתמשו בחלק מהכסף לצרכי ציבור. וחזי לאצטרופי לשאר טעמים שכתבו האחרונים להקל בזה. וראה בשלחן המערכת ערך הגרלה עוד כמה טעמים להקל בזה, מלבד הטעם הנז'.

ומיהו כל זה אמר ללמד זכות על המקילין, אבל נשאר בדעתו שלכתחלה אין להורות היתר גורף בזה, ומן הראוי להחמיר בדבר, ומהיות טוב אל תקרי רע, שהרי אם יבוא אליהו הנביא ויגיד לו שלא יזכה בכרטיס, האם היה קונה? בודאי שלא. וכל מה שקונה הוא רק בשל כך שיש סיכוי שיזכה. נמצא שכל הכסף הנמצא בהגרלה זו, הבא מרכישת האנשים, הכל הוא בגדר אסמכתא, ואסמכתא לא קניא, ולכן אם יזכה בכסף זה, הוי גזל בידו. ובפרט שהרבה מאד מהכסף הולך לדברים שאינם של צדקה, וקשה לומר שהקונה את הכרטיס חושב על המיעוט שנותנים לצדקה וחסד, אלא אחר רוב פעילותם, שהם למקומות של מי שאינם שומרי תורה ומצוות. ואפשר דאף רוב הכסף הולך לדברים אחרים, כמו כדורגל וכדו'. לכן כדאי להמשיך להחמיר בדבר. ואין הבדל בין מילוי טופס לוטו, או כרטיס גירוד, הדין שווה. ואמנם כרטיסי הגרלה של ישיבות ומוסדות צדקה וחסד, מותר לקנות, שדעתו לצדקה. ואדם שמשתדל לשים בטחונו בהש"ת שהוא זן והוא המפרנס, והרבה דרכים למקום ומאמין שכגודל בטחונו יזמין לו פרנסתו, יתרום לאותם הארגונים בלי לקנות מהם כרטיס הגרלה, שבדאי זה עדיף שתרומתו לש"ש, בלי שום טובת הנאה שיצמח לו. אך אם לא מגיע לדרגה זו יכול לקנות כרטיס הגרלה המיועד למוסדות תורה וצדקה, שזה בכלל השתדלות.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון

הרב הראשי לישראל

שלום בית וחינוך הילדים
מאוצרותיו של הגאון **רבי יעקב שנייד שליט"א**
מו"ץ בעיר הקודש ירושלים

האחריות בחינוך

על ההורים והמחנכים לדעת כי אחריות גדולה רובצת עליהם משום שכל ערך חינוכי שהם מקנים ומחזירים לילד יועבר הלאה מאב לבן עד סוף כל הדורות. האדם מטבעו מסתכל על ההווה ומתעלם מלחשוב על העתיד אך החכם רואה את הנולד ואיננו מתעלם מכך שהחינוך שהוא נותן לבניו, בסופו של דבר יועבר הלאה לנכדיו. לאור זאת עלינו להשתדל שהחינוך יהיה יסודי מוצק ונקי מכל תערובת זרה. השבח הגדול שנסתבח בו אברהם אבינו אבי האומה - "כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו אחריו ללכת בדרכי ה' - וכו'... אברהם אבינו ידע להעמיק ולהרחיב את החינוך בצורה שיועבר אח"כ לדורות הבאים אחריו ולא יהיה חינוך זמני וחולף. ישנם הורים שאולי לא מרגישים את עצמם מספיק אחראים לחנך את בניהם וסבורים שזה למעלה מיכולתם. הורים כאלה עליהם להוועץ עם רבנים ובעזרת ה' יוכלו לקבל הדרכה מפורטת על מנת להתגבר על הקשיים בחינוך, ויש לעשות זאת ללא דיחוי בעוד הילדים רכים בשנים ובזריזות פן יאחרו את המועד. כי אם ימתינו עד שהילדים יגדלו, העבודה תהיה קשה שבעתיים וסיכויי ההצלחה יהיו קטנים. מאידך אין להתייאש במקרה שרואים שהילדים אינם מטים אוזן למוסר הוריהם, יש לשפוך שיחה לפני בורא עולם לבקש בתפילה ובתחנונים על בניהם שיחזרו למוטב, ובפרט אם מורידים דמעות בתפילה, הרי שבסופו של דבר ישונו הבנים אל חיק הוריהם ואל דרך התורה והמצוות.

ההורים כדוגמא אישית

שאלתי פעם ידיד תלמיד חכם כיצד הצליח בחינוך הבנים, ענה לי הידיד: אני אינני מדבר כלל על חינוך בבית. הכיצד? שאלתי. ענה בחיך: בתור הורים משתדלים אנו לדקדק על הליכותינו בבית שיהיו בדרך ארץ, ממעטים לדבר דיבורים בטלים, בקיצור, אנו עובדים על עצמינו ובכך אנו משמשים דוגמא מופתית לבנינו ולבנותינו, הוא הוסיף ואמר: "לילד נשמה טהורה, אנו צריכים להיזהר לא לקלקל אותה." ולי מה יקרו דבריו, אמת יהגה פיו, שהרי את מרבית חינוכו מקבל הילד בראש ובראשונה בחוג המשפחה מהוריו ומהאווירה שהם משרים בבית. הורים שאינם יכולים להתאפק מלכעוס על כל טעות קטנה, או שאינם יודעים להסתיר ויכוחים וחיכוכים שיש ביניהם מבלי להבליג על רצונותיהם בשעת אכילה ודיבור וכיוצא בזה, הרי בהכרח משרים הם אוירה מתוחה בבית ונותנים דוגמא שלילית לילדיהם. אל להם להשלות את עצמם שהדבר לא משפיע על

הילדים, כי גם כאשר נדמה שהילדים קטנים מלהבין את הויכוחים שביניהם, ידעו נאמנה שהילדים קולטים היטב את הצד הרע שבהתנהגותם ובסוף תתפצנה אשליותיהן אל סלע המציאות המרה. ישאלו ההורים את עצמם "מי ילד לי את אלה?" מהיכן יש לבנינו כל כך רצונות שליליות, מי הוליד בהם את הכעס וחוסר הסבלנות הזאת? בכדי לקבל תשובה נכונה על שאלות מכאיבותאלה, צריכים ההורים לקחת לעצמם פנאי להתבוננות ולנסות לראות אם הסנקיים מאותן מידות שליליות שיש לבניהם. יעשו קצת חשבון נפש לתקן תחילה את דרכיהם, לכל הפחות למען ילדיהם ולמען הדורות הבאים. ואם אכן ינהגו כך, צפוי להם רוב נחת ועונג מבניהם ומהדורות הבאים

הזמין רופא בשביל חברו מי חייב בהוצאות

שאלה: היינו במסעדה ואחד הסועדים איבד את הכרתו. הזמנתי לו רופא שיטפל בו, ולאחר טיפול קצר קבע הרופא את מותו. על מי מוטל התשלום של הרופא והאמבולנס, עלי או על יורשיו של המנוח?

תשובה: כתב מרן בשו"ע [חו"מ סי' רסד ס"ד] שאם נהר שטף כליו וחברו ירד להציל את הכלים ולא הציל, אין לו אלא שכרו. וכתב הרמ"א [שם] שדווקא אם התנה עם הבעלים שישלמו לו, אבל אם לא התנה עם הבעלים וירד להציל ולא הציל אין לו כלום כיון שלא הועיל לו. וכתב שם הסמ"ע [ס"ק יב] שאם לא היו הבעלים שם, אפילו לא התנה הרי זה כאילו התנה.

ובמקרה הזה, אין ספק שאם החולה הזה היה באפשרותו להזמין רופא או

ממוזן כהלכה
שאלות בדיני ממונות
מאת הגאון **רבי ברוך שרגא שליט"א**
ראש אבות בתי הדין ירושלים

אמבולנס והיה בעצמו מזמין, אז זה בודאי כמו שהוא בעצמו הזמין וחייבים היורשים לשלם את שכרו. ויתרה מזו, אפילו אם החולה בהכרה והוא במצב של פיקוח נפש והוא צווח ואומר אל תזמינו לי רופא, צריכים להזמין לו והוא אחר כך חייב לשלם. וכן יש ללמוד ממה שכתב בתשובת הרא"ש [כלל פה, סי' ב] שגם אם אדם אחר הוציא הוצאות על רפואת החולה שלא ביקש זאת ואחר זמן מת, אפילו הכי חובה על היתומים לשלם לו הוצאותיו, כיון שהיה כאן פיקוח נפש, והשואל במקום פיקוח נפש הרי זה מגונה והזריז הרי זה משובת.

הזמסר שבפרשה

"אל תפסחו על שני הסעיפים"

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה... ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו: ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה': ויאמר ה' לה שני גויים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר: וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בבטנה:" (בראשית כה, כא-כד)

"ויעתר יצחק לה'... ותהר רבקה אשתו"

בפרשתנו מובא שיצחק אבינו לוקח את רבקה לאשה והוא בן ארבעים שנה, ויצחק הרבה והפציר בתפילה כדי לזכות לפרי בטן שנאמר "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא", מלמד שהיה יצחק שטוח [על פניו בתפילה] כאן, והיא שטוחה כאן, ואומר: רבוננו של עולם, כל בנים שאתה נותן לי, יהיו מן הצדקת הזו. ואף, היא אמרה כן: כל בנים שאתה עתיד ליתן יהיו מן הצדקת הזו [בראשית רבה פס"ג, ועי' רש"י]. והקב"ה נתרצה ונענה לתפלתו של יצחק שנאמר "ויעתר לו ה'", ולאחר עשרים שנה "ותהר רבקה אשתו", [ומנין שזכו להפקד לאחר עשרים שנה, שהרי 'ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה', ובהמשך נאמר (פס"כו) "ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם" ומשני פסוקים הללו למדנו שהיתה רבקה עקרה עשרים שנה, וכ"כ הרשב"ם עה"ת]. והנה תאומים בבטנה, שני בנים בפעם אחת, ולמה נאמר 'רבקה אשתו' וכי איני יודע שרבקה זו אשתו של יצחק, אלא להודיענו כי לרבקה לא היה צריך לשנות את שמה כפי שהיה אצל שרה [עיי' מעם לועז בראשית ח"ב עמ' תקטז].

'ויתרוצצו'- לשון ריצה או לשון ריצוף [שנדחק]

והנה פתאום רבקה מרגישה צער גדול בהריונה "ויתרוצצו הבנים בקרבה", לשון ריצוף, שהיו נדחקים ביותר כשיעור שהיו מתרוצצים, וחששה שלא יתקיים הריונה [אור החיים הקדוש], ורבותינו דרשו 'ויתרוצצו' לשון ריצה: רבי יוחנן אמר: זה רץ להרוג את זה, וזה רץ להרוג את זה. [בראשית רבה פס"ג, ו]. דבר אחר: היו חולקים בשביל העולם הזה והעולם הבא, באותה שעה רצה ס"מ להרוג את יעקב במעי אמו, אלא שעמד מיכאל כנגדו [מדרש אבכיר], ובודאי אין הכוונה שהשניים יעקב ועשו, נלחמו במעי אמו, אלא ס"מ ומיכאל היו רבים זה עם זה, כי ס"מ רצה להרוג את הבן הטוב, ובא מיכאל לשרוף את ס"מ, היות והמלאכים הם של אש, עד שהקב"ה הפריד ביניהם וחילק את הירושה בין שני הבנים, שכן רשע לקח את העולם הזה, והצדיק לקח את העולם הבא [מעם לועז עמ' תקיז]. דבר אחר: בשעה שהיתה עומדת רבקה על בתי כנסיות ובתי מדרשות, יעקב היה מפרסם לצאת, ובשעה שהיתה עוברת על בתי עבודת כוכבים, עשו היה רץ ומפרסם לצאת [ב"ר פס"ג ורש"י]. ובגלל הסיבות האלה הייתה רבקה בצער הרבה, והייתה מסתובבת בין נשים שכבר ילדו, ושואלת אותן אם אירע להן ככה, והיו משיבות לה שלא [אבן עזרא].

ותלך לדרוש את ה' לבקש רחמים על הריונה

"ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה'", האור החיים הקדוש כתב לפרש לפי פירושו הנזכר לעיל: שהיות וחששה רבקה שלא יתקיים הריונה, אמרה 'למה זה אנכי' כלומר למה אנכי הרה לריק יגעתי, 'ותלך לדרוש את ה'', פירוש לבקש רחמים

על קיום הריונה, אבל לעולם לא הקפידה על צער ההריון [ובזה כתב למאן בפירושו של רש"י]. אולם רש"י פירש, אם הייתי יודעת שכל כך גדול צער העיבור, לא הייתי מתאוה ומתפללת מאת הקב"ה על ההריון, ולכן "ותלך לדרוש את ה'", הלכה לבית מדרשו של שם [ולא של אברהם על אף שגם היה נביא, מפני שהקב"ה סובב כן כדי להעלים ממנו צער ההריון שלא יצטער, שפתי חכמים אות מ. והרמב"ן, כתב לפרש שהיא התפלל שאין לשון 'דרישה', אלא לשון תפילה, שנאמר "דרשתי את ה' וענני" (תהלים לד, ה) ועוד. אולם השפתי חכמים הבין כרש"י שהלכה לבית מדרשו של שם, שאם כן היה צריך לומר 'ותדרוש', אלא מזה שכתוב 'ותלך' משמע שהלכה לדרוש בבית מדרשו], שיגידו לה מה תהא בסופה.

ובאמת במדרש רבה (שם מובא) 'אם כן למה זה אנכי', מהו 'זה', אמר רב הונא: אמרה רבקה אם כך אני עתידה להעמיד שנים עשר שבטים, הלואי לא עברתי מנין 'זה' (גימטריא 12). ועוד אמרו בשם רבי נחמיה: ראויה היתה רבקה, שיעמדו ממנה שנים עשר שבטים, ממה שכתוב: "ותאמר אם כן למה זה אנכי" ז-שבעה, ה-חמשה, הא תרין עשר [הרי שנים עשר] כמנין "זה", וכיון שנתרעמה והתלוננה על הריונה לא זכתה.

גם תורה וגם עבודה זרה?

והרבה עמדו על דברי המדרש המובאים ברש"י: בשעה שהיתה עוברת רבקה על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרסם לצאת, ובשעה שהיתה עוברת על פתחי בתי עבודת אלילים, עשו היה רץ ומפרסם לצאת. אלא שיש להתבונן למדרש זה, מדוע נצטערה, הרי עצם זה שעברה על פתחי בית המדרש, וראתה שעוברת רץ ומפרסם לצאת ללימוד תורה, אם כן אפילו שהיה רץ גם לעבודה זרה לכאורה מה בכך די בזה שרוצה לצאת כשהיתה עוברת ליד בתי מדרשות?

אלא נצטערה רבקה בהיותה מבינה כי אי אפשר בעבודת ה' לפסוח על שתי הסעיפים, גם תורה וגם עבודה זרה, גם מצוות וגם תאוות, גם עולם הזה וגם עולם הבא, וכמו שהנביא אומר: ויגש אליהו אל כל העם ויאמר, עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' האלהים לכו אחריו, ואם הבעל [עבודה זרה] לכו אחריו" (מלכים א יח, כא) אלא צריך להיות עבד ה' שכולו לעשות רצון ה' יתברך. ולכן כשאמר למה "שני גויים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו... ורב יעבד צעיר", שמחה לפחות על זה שיצא ממנה בן שעובד את הקב"ה בשלימות.

בברכת שבת שלום,
מאור כהן

ישמח לב מבקשי ה'

הציבור מוזמן להצטרף לשיעור השבועי המתקיים בימי רביעי בעיר הרצליה, בבית הכנסת 'ברית שלום' רח' פורצי הדרך 77 בשעה 19:00 השיעור מתקיים בשפה ברורה ובנעימה ובאופן מקיף סעיף אחר סעיף על סדר השולחן ערוך הלכות ברכות (השבוע סימן קע"ד)

מפי מורנו הרה"ג מאור כהן שליט"א
שמעו ותחי נפשכם

מין הראש"ל בביקור בבית אביו מין ושכנה"ג זיע"א

מין ראש הישיבה הגאון הגדול חכם שלום הכהן שליט"א

בחצרות
רבותינו

מהנעשה
והנשמע
סניב גדולי
ישראל
שליט"א

